

De historische straten van Eigenbilzen

Woord vooraf:

Eerst even wat uitleg om ons over de etymologische paden te begeven. Op zoek naar de taalkundige wortels van onze straten, wegen, lanen en paden.

Straat: het woord straat komt van het Latijnse *via strata*, wat letterlijk “geplaveide weg” betekende, *strata* is er het verleden deelwoord van.

Weg: *weg*, in de betekenis van baan, is verwant met *wegen* (zich bewegen). Onder invloed van het Latijnse “*via en veho*” (ik voer, ik rijd) en het Franse “*voie*” is het woord *weg* zich stilaan beginnen te ontwikkelen tot zijn huidige ontwikkeling. Wanneer er een “*via*” in de beurt lag, kon men hierop bewegend (eventueel met een kar) ergens naar toe gaan. Denk hier aan het woord “*wagen*” dat ook van datzelfde “*wegen*” is afgeleid.

Steeg: een *steeg* en een *steg* zijn duidelijk verwant met *stijgen*. Oorspronkelijk betekende het Middelnederlands woord “*Stege*” een “trap”. Denk aan het Duitse “*Steig*” *Stegen* en *steggen* verwezen dan ook naar de smalle wegen die naar hoger gelegen dorps - of stadsgedeelten leiden.

Pad: *Pad* is verwant met het Middelnederlandse “*pedden*” (stappen), dat zich waarschijnlijk met het Keltische “*bathu*” (slaan) verwant is. *Pad* zou dan dus verwijzen naar een weg die met de voeten “beslagen” werd. Met andere woorden gewoon betreden werd, waardoor de ondergrond hard werd.

Dreef: De *dreef* is verwant met “*drijven en drift*”. Ook hier bedoelde men vroeger een landweg waarlangs men het vee van de weide naar het dorp of omgekeerd werd gedreven. Zoals ook op een *laan* ging men er bomen aanplanten, waardoor men zo’n bomenrij zelf ook al vlug *dreef* werd genoemd.

Baan: Het Middelnederlandse “*bane*” zou wel eens met *boenen* verwant kunnen zijn, want het verwees naar een “effen oppervlakte”, effen vlakte of open ruimte. Denken we bijvoorbeeld maar aan een “*kaatsbaan*”, en *banen* (*een baan maken, plaats maken*). Het is in elk geval een rasecht Germaans woord.

Historiek van “DE STRATEN VAN EIGENBILZEN”

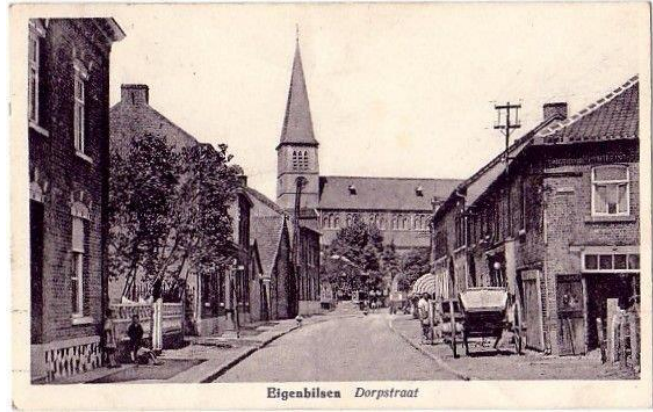
Editie Mei 2020

Ferdy Jans – Serafijn Van Damme

www.eigenbilzen.nu

De Dorpsstraat:

Dit was in 1848 Woensterstraat of Woonsterstraat, wat betekent: 'wonen langs een hoofdstraat'. Deze straat liep vroeger van aan de grens met Mopertingen langs onze kerk tot aan de Haenenstraat en daar begon pas de Lochtstraat. Als toponiem stond geschreven "Aan de Woensterstraat".

In 1857 werd de Dorpsstraat ingekort tot aan de splitsing voorbij de kerk. Ze liep wel verder door tot aan de rechtse spoorwegbrug. Het gedeelte van de toenmalige Dorpsstraat van aan de splitsing tot aan de brug is nu St Ursulastraat. De Lochtstraat werd verlengd tot aan de aansluiting met de St Ursulastraat aan de linkse spoorwegbrug.

Op 8 juni 1906 werd de Dorpsstraat verbreed en er werden kasseiwaterlopen gelegd tot aan de (rechtse) brug van de spoorweg. Later in september 1923 werd de straat geplaveid met aan beide kanten aarden paden.

Sedert het ontstaan van de spoorweg in 1857 nam het vervoer toe naar het station. Van uit de omliggende dorpen kwamen de mensen om hun waren (suikerbieten, granen, fruit, aardappelen en nog veel meer) te brengen. Dit gebeurde nog met paard en kar.

De Dorpsstraat is ook de scheiding tussen het Maas- en Scheldebekken, de Krombeek vloeit naar de Demer en zo naar de Schelde. De Lange – Eikelebeek en de Keukelebeek vloeien naar de Maas via de Winkelomstraat.

Het Eigenbilzenplein:

Vroeger genaamd 'het Dorpsplein' Bij de fusie der gemeenten in 1977 werd de naam gewijzigd in 'Eigenbilzenplein'. Momenteel is het plein een grote parking gelegen aan de ingang van het oude kerkhof voor de kerk.

Zoals weergegeven op het schilderij uit 1950 van Louisa Bruggen stond destijds op het Dorpsplein een mooie kiosk. Aan de toegang naar de Sint Ursulakerk stond een grote boog met daarop een levensgroot Christusbeeld met: 'Het Heilig hart'. Eveneens staat er het monument der gesneuvelden uit de twee wereldoorlogen. Dit monument werd daar geplaatst op 9 oktober 1920 en werd officieel ingehuldigd op 23 oktober 1920. De kiosk is verdwenen en heeft plaats gemaakt voor een grote dorpsparking.

Ook het monument 'Eigenbilzen 901' van de Landelijke gilde staat op het dorpsplein en herinnert ons aan de festiviteiten ter gelegenheid van het 901 jaar bestaan van ons dorp.

Ook staat er een mooie Lindeboom op het plein. Voordien stond op ongeveer dezelfde plaats een andere boom die men de 'Levensboom' noemde. Deze heeft men helaas wegens een ziekte moeten omzagen. Achter het oorlogsmonument staat een rode beuk. Doordat de beuk vrij centraal in de open ruimte staat en op het hoger gelegen kerkhof is aangeplant maar ook een opvallende bladkleur heeft, is deze boom een beeldbepalend element in de dorpskern. De beuk vormt als het ware een verticale 'verlenging' van het oorlog gedenkteken.

Het Woonselehof:

Een nieuwe woonverkaveling gelegen in de Mereweyen. De naam is ontstaan van Woensterstraat of Woonsterstraat, zie Dorpsstraat. Momenteel in 2020 wordt er druk gebouwd. Deze woonwijk is ingesloten tussen de Eikenbeekstraat

en de Merestraat en is gelegen aan de achterzijde van de lagere school 'De Breg' van Eigenbilzen. In het jaarboek van 1974 staat geschreven: verder verwacht het gemeentebestuur dat de definitieve goedkeuring van het B-P-A. de Mereweyen werkelijkheid zal worden. eenmaal dit gebeurd zal er heel wat bouwgelegenheid bijkomen in het zuid-oosten van onze gemeente. nu zovele jaren later is men nu volop aan 't bouwen, eindelijk.

De Winkelomstraat:

Ghisbertus de Winckelher, verheft een huis en hof te Hemeriken, gelegen tussen Eigenbilzen en Mopertingen, door de opdracht van Willem genaamd Galopin van Maastricht, die ook de verheffing deed voor de nieuwe heer. Arnoldus van Winckelem bezat tussen 1370 en 1380, blijkt

uit de verheffingsakte van zijn zoon Johannes. De naam Winkelheim, Wickelem of Winkelher is bewaard gebleven in de naam "Winkelomstraat" te Eigenbilzen. Johannes van Winckelhem, hij deed reliëf van het goed van Hommelen - 10 bunder groot was en dat Johannes verheffing deed in opvolging van zijn vader Arnoldus. Uit het Loonse leenregister van Jan van Beieren (1390-1413). De Winkelomstraat is een van de voornaamste straten van Eigenbilzen. De bestrating is geklasseerd en bestaat uit kleine kasseitjes. In het Karnavalsleven waren de Winkelomnarren samen met de Tutters de initiatiefnemers van de optochten die destijds veel bijval kende. In de Winkelomstraat was ook het Klooster van de zusters van de orde kindsheid Jesu gevestigd en de lagere school. Op de hoek van de Dorpsstraat en Winkelomstraat was vroeger brouwerij 'Sint Antonius'

De Helenastraat:

Genoemd naar de honderdjarige Helena Palmans. Dit huis stond vroeger op de Hartenberg. Het huis werd afgebroken door Harrie Nijssen de schoonvader van Helena en opnieuw opgebouwd aan de Oude Winkelomweg nu Helenaweg, waar zij met haar gezin gewoond heeft. Deze weg gaf destijds een rechtstreekse verbinding met Steenberg en Hemelrijkeberg. Gaf

ook een verbinding met de Esweg die van Mopertingen kwam, genaamd naar een Esboom die stond aan het huis van Willem Jans. Deze weg werd verbreed en rechtgetrokken op 14 maart 1938. Door de ruilverkaveling werd deze weg onderbroken en verkocht aan de aanpalende eigenaars.

Braamstraat:

Ten jaren 1203 of 1205 ontstond er een gevaarlijke en besmettelijke ziekte in ons dorp. De Pest. Vijf maanden lang woedde zij er met de ergste wreedheid. In de 'Kronkelestraat', die een der voornaamste straten van onze gemeente was, stierven alle 30 inwoners met uitzondering van een ouderling van 80 jaar.

De 'Kronkelestraat', men kan dit wellicht vermoeden, bleef gedurende een lange reeks van kommervolle jaren geheel en al verlaten.

De schamele huisjes stonden jarenlang leeg zodat zij met bramen en vele andere houtsoorten na enige tijd begroeid werd. Heden noemt men ze, verkleind als ze is, het Breemestréetsje of ook (Oliestraatje) waaruit de naam geheel en al oorspronkelijk voortvloeit. Nadat de pest was bedwongen veranderde de naam in Braamstraat. Hier in onze streken woedde voor de tweede keer deze gevaarlijke ziekte de pest, in 1746 heerste een besmettelijke buikloopziekte waaraan in amper 20 dagen tijd 75 inwoners stierven en in 1747 stierven nog eens 72 inwoners. Zo ook in de Braamstraat.

Tekst uit Bilzenaar van 25 februari 1893

Heseputterstraat:

Het 'Heys Petterveld' is gelegen achter het vroegere gebouw van de scheepvaart tot aan de Schaaibos maar er is een groot deel van in het kanaal gevallen. Deze straat had zijn beginsel aan huis nr.1 bij Nijssen Thomas en nr.2 bij Vossen Pierre aan de Dorpsstraat. Zij liep voor de spoorwegbrug door de oude Zakstraat tot aan Berenbroek. Op 8 juni 1906 werd deze weg verbreed, op 9 oktober 1907 vraagt men om deze weg tot groot verkeer te verklaren. Op 7 augustus 1910 werd de breedte op 9 meter gebracht, het Albertkanaal heeft deze weg onderbroken.

Schaaibosstraat:

Genaamd naar het toponiem Schayenbosch. Was gelegen van achter de laatste huizen in de Schaaibosstraat tot aan de Waterkuil en Berenbroek, bijna volledig weggefallen door

het Albertkanaal. Noemde vroeger Oude Statiestraat omdat het eerste station er gebouwd werd in 1856 en afgebroken in 1923 omdat het bouwvallig was. Een nieuw station werd dan aan de overkant van het spoor gebouwd in 1912 en geopend op 29 mei 1913. Omdat de meeste bedrijvigheid van langs het dorp kwam. De Schaaibosstraat is een doodlopende straat. Op het einde staat een bewegwijzering om zich via het voetpad naar het eerste hondenkerkhof en bunkermuseum te begeven.

Het was vroeger een zeer drukke straat met een hotel en ook de lagere jongensschool was er gevestigd.

Weraetsstraat:

Weeraard, Weraetsveld, kan zijn weder-aard dit is open plaats voor voeden van schapen; de naast de weeraard gelegen platte berg was oertijds een scheperij (schapenhoeden). Deze weg geeft aansluiting naar de scheidingsweg van Gellik en Eigenbilzen plaatsnaam (het Eksterke).

Vossenkuilstraat:

De Vossenkuil is gelegen achter het Heys Petterveld tussen Schaaibos en Boneyterbos welke bijna volledig in het Albertkanaal zijn gevallen, onteigend door de scheepvaart. Deze straat is loopt bijna parallel met het Albertkanaal. Via de dijk van het kanaal geraakt men in deze straat. Aan de overzijde zijn de voetbalpleinen gelegen van de voetbalploeg "Jungle boys"

Eikenbeekstraat:

Heeft zijn naam te danken aan de Eikenbeek, deze beek dient hoofdzakelijk voor de afvoer vanuit de Mereweyen, ligt nu volledig in afvoerbuizen onder de Eikenbeekstraat en de Winkelomstraat, heeft zijn doorgang tussen huis Bollen-Hayen en Claessens-Gerrits, zo door naar het naar het Albertkanaal toe. Was ook Haenesteeg en Nieuwstraat.

Molendries:

Verbindingsstraat tussen de Lochtstraat en de Kerkhoflaan/Kattestraat. De naam komt van Meulendriessen, de verlenging van deze straat naar Hoelbeek toe zijn de 'Meulenweijen', daar heeft vroeger een ronde verdedigingstoren " een rondeel" gestaan met aan ieder zijde schietgaten ter verdediging van de omliggende heerlijkheden 'oude vestingen'. Deze vesting een kasteel, stond bijna aan het (Nood-red-bosch) nu Noterbosch.

De Tempeliers die niet ver van Eygen-Bilsen, op Jonckholt vertoefden waren verdacht dat zij de verdelgers van deze vestiging waren.

De Tempeliers, die Jonckholt bewoond hebben, was een orde van priesters die in december 1119 in Jerusalem was opgericht. Na verschillende jaren zijn rovers hier gekomen en die noemde zich Tempelier, zij droegen kleren gelijk de priesters van Jonckholt. "Aan de berenkuil in Maastricht staat nog zo een rondeel".

(Wat ervan overgebleven is zijn de 4 duidelijk herkenbare hoektorens waarin de verdedigingslinie plaatsnam en het unieke dubbel grachtensysteem uit de periode van de eerste vuurwapens. Jonckholt is nooit hoger opgebouwd geweest dan wat je nu ziet: een onvoltooid fort dat in allerijl is opgeworpen aan het begin van de Tachtigjarige Oorlog).

Kattestraat:

Verlenging van de Kerkhoflaan. Aan het kruispunt met de Molendriesstraat veranderd de naam in Katestraat. In 'De Meulendriessen' zou door overdracht een burcht gestaan hebben in 1378 waarvan deze rondeel een deel van uitmaakte, zo ook zou er een verdedigingswal "katte" van opgehoopte aarde aanwezig geweest zijn. De spoorweg 1856 heeft al deze schoonheden te niet gedaan. Daarom het ontstaan van de Kattestraat en in Bruul een Kattegat "Kattekoët". Bezijden de toenmalige Kattestraat bevond zich de Noterbosch. Hier zijn meerdere Frankische vondsten te noteren. Fragmenten van ijzeren wapens alsmede een potje uit de 7de eeuw. In deze staat is ook het kerkhof van Eigenbilzen gelegen. Vandaar de overgang naar Kerkhofstraat.

Hommelen straat:

Van de heerlijkheid Hommelen. De Hommelenberg ligt tegenover de Cannesberg, in westelijke richting. Een brede vallei scheidt de twee heuvels. In de jaren 50 werd de Hommelenberg afgegraven. Voorheen was er hier een kunstmatige terp, door een aangelegde weg omringd en verbonden met het herengoed van Hoelbeek, "Jonckholt". De bezitter hiervan had op die tumulus een lusttuin met prieeltje aangelegd.

Het glauconietzand, soms groenachtig en vet, wordt in het bouwbedrijf gebruikt. De zanduitbaters Jans- Vrancken en Jeurissen- Nivelles vonden er in de jaren 1950-1955 talrijke Romeinse stukken. Er werden graven met crematie aangetroffen zowel als lijk begravingen. De graven kwamen meestal voor op een diepte van circa 70 cm. Ook

beenderen en houtskool werden opgemerkt. Een donkere plek was voor de zandgravers een aan duiding dat ze er weer een graf met urne gingen ontmoeten. Er werden zo'n 32 stukken opgegraven. Ferriskaart (1771-1777). Hommelen, U. vormige hoeve gebouwd in bakstenen gebouwen onder zadeldak. Rondboogpoort in een mergelsteen omlijst met negblokken en geprofileerde druiplijst. Woonhuis in 1860 voorzien van getoogde bakstenen muuropeningen.

Steenveldstraat:

Komt van Steenberg, is gelegen 100m voor de veldkapel (Withofskapel) en grens aan het Scheepveld. Ridder C. de Borman vond op de Steenberg resten uit het verre verleden van een Romeinse villa, tegulae, imbrices, brikken enz. (hoogtelijn 90 m). In Eigenbilzen werden op iedere berg resten uit het verleden gevonden. Zowel aan het kruispunt met de Dorpsstraat als de kruising met de Grote Merestraat staat er een kapelletje.

Haenenstraat:

in 1423 Kreeg Aert Haen, zoon van Gielis van Elderen, een laathof in leen van de zaal van Kuringen: het Haenengoed. Het uitgestrekte leen en laathof van de familie Haenen omvatte het noordelijk deel van Eigenbilzen en delen van Gellik, Waltwilder en Zutendaal. De familie Haenen is dus eeuwen lang verbonden met Eigenbilzen. De naam leeft nog in Haenenbos, Haenenweyer en

Haenensteeg nu Eikenbeekstraat, weg en voetpad van aan Gaspard Haenen (*zuidelijke hoek Dorpsstraat en Haenensteeg*) naar de oude Winkelomstraat, daar woonden zijn broer Winandus, het gedeelte achter de familie Nulens is afgeschaft op 10 juni 1971 en verkocht aan de aanpalende eigenaars, de bestaande weg werd recht getrokken als Nieuwstraat en nu Eikenbeekstraat. De Haenenstraat werd verbreed en recht getrokken op 56 oktober 1936.

Eendepoel straat:

Endepoel (*einde van de poel*) 'De poel' dat waren de Mereweyen die zeer drassig waren en regelmatig onder water stonden. Op 21 april 1912 werd de Eendepoelstraat door de bouw van het nieuwe station een belangrijke weg voor het verkeer van en

naar het station. Er werd een aanvraag ingediend om toelating te bekommen om deze weg te verbreden van 3.50 m. tot 7 m. De opening van het nieuw station werd vastgesteld op donderdag 29 mei 1913. De eendepoelstraat vormt nu de verbinding tussen de Winkelomstraat en de Sporthalstraat.

Mereweg: (Grote en kleine)

Deze loopt langs de Mereweyen (Zie ook Eendepoel). Mere (water, meer, een natte bedoening), werd verhard in de jaren dertig, was een van de eerste betonwegen van Eigenbilzen. Het gedeelte vanaf de Dorpsstraat tot aan Fonskeskapel heette voorheen Meersenstraatje, werd verbreed en recht getrokken op 14 maart 1938.

Maar het andere stuk vanaf de

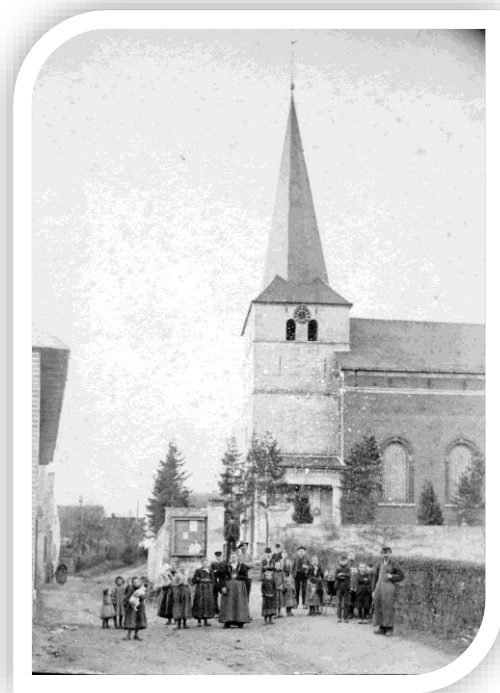
Fonskeskapel tot aan de Weraertstraat was Koeysteeg een aarde weg en zeer smal. De Grote Mereweg loopt van Mopertingen tot aan het einde van de Winkelomstraat. Een honderd meter voor deze aansluiting splitst de weg zich. Het gedeelte wat schuin rechts loopt noemt nu de Kleine Mereweg.

Hartenberg:

Dit was vroeger een van de voornaamste straten van Eigenbilzen met een hoogte van 95 m. en een lengte van ongeveer 1 km. Voor dat de spoorweg er was vertrok ze aan het dorpsplein tot aan de Molendries, waar nu de Kerkhoflaan zich bevind.

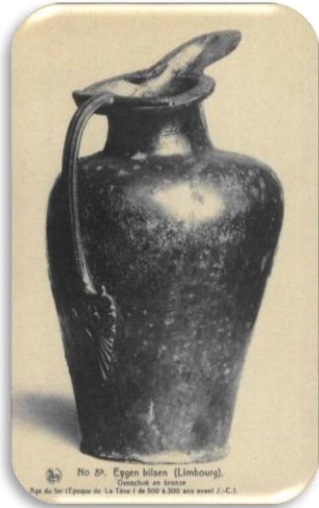
Alle gezag kwam van langs deze weg. Het kerkelijk (kerk), het gemeentelijk (gemeentehuis). Zijn 5 cafés, café Vredesboom, café Vlaamse kerels bij Pie Nijst, café bij Julke Souverijns - Meesters, café bij Pieke Boelen stond waar nu het Julien Schoenaertsplein is en Café St.Anneke bij de Slachter in het wit huis tegenover de Gemeentezaal.

Zo te zien kan gezag en plezier goed samen gaan.

Cannesberg:

Bij het uitgraven van zand in de bocht van de Molendriesstraat is er in 1871 een Keltisch vorstengraf ontdekt, dat wordt gedateerd tussen 450 en 350 voor Christus, de vroege La Tène

periode. De tombe op de Cannesberg, waar ooit een Keltisch vorst zijn laatste rustplaats vond. Het koningsgraf van Eigenbilzen is tot op heden de belangrijkste vondst van Keltische oorsprong in onze gewesten. Zijn status is onomstreden en internationaal erkend. In 1991 stonden onze pronkstukken op de grote Kelten - tentoonstelling in het Venetiaans Palazzo Grassi. De Koninklijke musea voor Kunst en Geschiedenis in het Jubelpark te Brussel, die de schatten van Eigenbilzen voor het nageslacht bewaren. Het meest opvallende was een opengewerkte sierband in bladgoud, bewerkt in repoussé – techniek, die de mond van een drinkbeker tooide. Deze bronzen wijnkruik met opstaande bek en een bronzen korfje (kistje) met beweegbare oren met dertien horizontale cordons (koorden)(draagmand). In dit kistje bevonden zich assen en resten van menselijke beenderen. De oorsprong van de kistjes is vrij duister. De wijnkruik is een soort waterkan of schenkkkan die ook diende om wijn te schenken. Circa 450 jaar voor onze tijdrekening, wordt België voornamelijk bezet door de Kelten. De prinselijke tombe van Eigenbilzen is het meest overtuigende bewijs van hun rijkdom. De voornaamste handelspartners zijn de Etrusken, die wijn en luxueus bronzen vaarwerk leveren. De ontdekking hier in Eigenbilzen heeft tot interessante onthullingen geleid. De bewaarde voorwerpen vertegenwoordigen slechts een deel van het door wegenwerkers bij toeval ontdekte begrafenismeubilair. De veraste overblijfselen van de overledenen bevonden zich in een korf met linten afkomstig uit Ticino. Het huisraad uit het graf was blijkbaar op wijn gericht, net zoals die van de begraafplaats van Alttier. Zelfs Etruskische wijn, die een zeer slechte reputatie genoot en er tijdens de lange reis naar onze contreien zeker niet beter werd, scheen hier voor in aanmerking te komen. De vindplaats werd met de naam “Cannesberg” aangeduid en in verband gebracht met de familie Cannes, die in de parochieregisters vermeld is.

Litsebeekstraat:

Genoemd naar de Litsebeek die parallel gelijk loopt met de Litsebeekstraat. De beek loopt verder naar Zangerij en mond uit in de Zangerij vijver.

Het kruispunt van deze straat met de Zangerijstraat is gekenmerkt door een mooie kapel ter ere van de mijnwerkers. Deze kapel is opgebouwd in de vorm van een mijnlamp

Kapel in vorm van mijnlamp gebouwd in

1972 in opdracht van Jozef Baeten en Pierre Stulens.

Vlasstraat:

De Vlasstraat is een doodlopende straat. Het is een zijstraat van de Haenenstraat. Het is een plaats waar vroeger vlas geroot werd. Men noemde het ook rootweijer, vlas wat gemaaid was werd op zulke plaatsen uitgelegd op een vochtige bodem en dit om het te sterken en daarna te drogen gelegd.

Lochtstraat:

(van luiken = besluiten, afsluiten). Afgesloten plaats, blok.

Deze straat begon in 1848 pas aan de Haenenstraat want bij de kinderen Steegen (SjeperJanne) was het Lochtstraat nummer 3. Het was Dorpsstraat tot aan de Haenenstraat en dit al vanaf Mopertingen door gans het dorp uit. Is nu een van de mooiste straten van ons dorp.

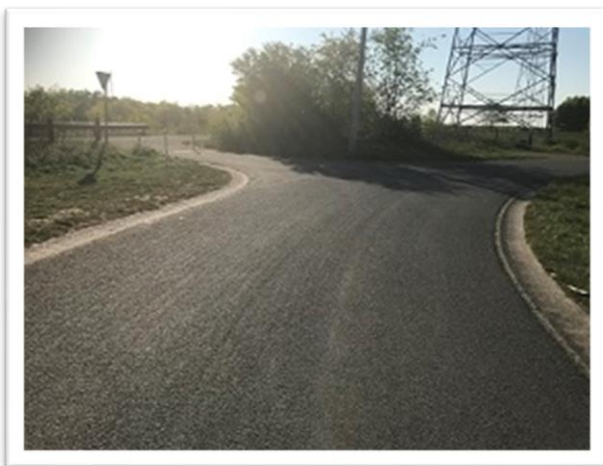
Er is nog een andere mogelijkheid wat de naam Locht betreft. Jan de Locht en barones Cox de Hommelen, Hommelen de grootheid van dit goed moet Jan de Locht in de Middeleeuwen toen al aantrekkelijk gevonden hebben. zijn bezittingen strekte zich uit over Eigenbilzen, Gellik, Waltwilder en Zutendaal. vanuit zijn versterkte hoeve met dubbele gracht omgeven, heeft deze koene ridder ooit onze Lochtenaren verdedigd. dat wil de legende nochtans. het tracé van deze grachten is nog steeds zichtbaar.

Wolfsbergstraat:

Is een zijstraat van de Litsebeekstraat. Genaamd naar de Wolfsberg (met een hoogtelijn van 75 m.) Er werd een neolithisch geslepen bijtje gevonden. Het is een doodlopende straat.

Gellikerweg:

Voor dat het kanaal gegraven was de naam van deze straat 'Heseputterstraat'. Zij had rechtstreeks verbinding met Gellik. Halverwege deze straat ligt de scheiding tussen Gellik en Eigenbilzen. De Gellikerweg geeft uit op een fiets-voetpad gelegen boven op een hoog talud naast het Albertkanaal.

St. Ursulastraat :

Aan de splitsing van de Dorpsstraat naar de twee bruggen wordt het gedeelte naar de linkse brug de Sint Ursulastraat genoemd naar de patrones van onze parochie. Haar naamfeest wordt gevierd op 21 oktober. De zondag voor haar naamfeest viert Eigenbilzen de grote kermis op het Dorpsplein. Ursula van Keulen: vermoord met elf gezellinnen of maagden. Zij was

de dochter van de Britse koning Diomethus, die zich tot het Christendom bekeerde. Zij weigerde het huwelijksaanzoek van de heidense prins Aethetrius en vluchtte in het gezelschap van tien maagden naar het vasteland. Per schip vaarden ze naar Keulen en dan via de Rijn verder naar Basel. Bij hun terug keer in Keulen liet de leider van de Hunnen zijn oog op haar vallen. Zij wees hem echter af en werd daarop met haar gezellinnen vermoord. Een steen die ingemetseld is in de muur van de Ursulakerk in Keulen, vermeld dat de kerk in de vierde eeuw werd gebouwd om het martelaarschap van deze maagden te herdenken.

Fietenstraat:

Komt van de naam fieten. Bij vakwerkbouw wordt de last gedragen door het skelet van houten balken. Het lichte vlechtwerk in de vakken is louter opvulling. De verticale stokken en daartussen gevlochten twijgen worden bedekt met stro gemengd met leem die ertegen gesmeerd worden. Zo'n behandeling noemde

men fieten. Het is de voormalige Weg naar Hoelbeek en Huitemerstraat. Op 25 maart werd er een verbetering van deze weg aangebracht, een verbreding en wijziging van richting en belegging met afval van steengroeven. Op 10 april 1902 werd een nieuw bestek gemaakt van de Huitemerstraat met een bedrag van 13.105 Fr. waarvan 70% door de staat en provincie betaald werd. Deze weg heeft een lengte van 670 m.

St. Niklaasstraat:

Heeft haar naam te danken aan de Koninklijke Oude Schutterij St. Niklaas. Deze schutterij is volgens het boek 'Limburgse schutterijen' van Flor Vanloffeld, de oudste van de nog actieve schutterijen in Limburg.

Vermoedelijk werd de schutterij opgericht om de plaatselijke gemeenschap te beschermen tegen rondtrekkende troepen en roversbendes. Wat wel vaststaat is dat zij is opgericht in 1422, wellicht door de familie Haenen eigenaars van het leengoed en laathof Zangerij (*het vroegere Haengoed*) en later onder het gezag van de heren van de Heusch van Zangerij. Opmerkelijk is ook dat er pas rond 1730 en 1733 wordt gesproken over een confrairie of broederschap van St. Niklaas. Deze straat heette voorheen Kerksteegje. In november 1923 werd deze steeg verbeterd met kiezel en het aanbrengen van riolering.

Dit straatje is gelegen naast de kerk in het centrum van Eigenbilzen en zij verbindt de Dorpsstraat met de Parking van het Julien Schoenaertsplein.

Bruulstraat:

Deze weg mondt uit in het natuurgebied van de Krombeek en was vroeger de rechtstreekse verbinding met Hoelbeek. Bruul; moerassig gebied, beemden, weiden en het Bruulbos, , het Bruulbos met zijn vele zeldzame bloemen, zoals de langstelige sleutelbloem, de eenbes, bosanemoon, sneeuwkllokje, gipskruid, daslook en longkruid, ook enkele soorten orchis en verschillende soorten varens.

Veldstraat:

Komt van het Veltjen deze weg werd verbreed en rechtgetrokken op 14 maart 1938. Op de hoek Veldstraat - Hese Putterstraat stond een kapel juist voor huis Nijssen-Broux (*café toerist*) en door de werkzaamheden zou de kapel moeten verdwijnen. Het is de verbinding tussen de Lochtstraat en de Vossenkuilstraat.

Koestraat:

Uit de overlevering wordt afgeleid dat er heel vruchtbare weiden lagen in de richting van de Waterkuil. De koeien begraasden deze weelderige weiden en kwamen dan 's avonds via deze weg dagelijks terug naar huis. De Koestraat is een kleine doodlopende zijstraat van de Winkelomstraat.

Beekomstraat: Kwam aan haar naam vanwege de Krombeek. Om vanaf de Dorpsstraat om naar de Krombeek te gaan, de Beekembenden "beek om". Op 2 februari 1935 openbare werken; "De Beekomstraat is volledig hersteld en voorzien van afvoer van het water". Ook bekend om de ligging van de mooie 'Withofswinning.

Dijkstraat

Deze is pas gekomen nadat het Albertkanaal werd uitgegraven. De straat vertrekt vanaf de kanaalbrug richting Zutendaal langs het Albertkanaal. Zowel deze straat als de naastliggende trekweg van het kanaal zijn zeer geliefde plaatsen gebruikt door fietsers en wandelaars.

Grote Heide:

Voornoemde Dijkstraat maakt aan het kanaal een felle bocht naar rechts. Op die plaats start de Grote Heidestraat. Het is een afgelegen deel van Eigenbilzen met zandgrond, veel heide, dennen en andere bomen. Het is een afgelegen deel van Eigenbilzen met enkele huizen. Dit deel behoort tot de gemeente Eigenbilzen maar tot de parochie Zutendaal. De Bezoensbeek is de grens met Zutendaal.

Blookstraat:

Is de rechtstreekse scheiding (grens) van Eigenbilzen en Mopertingen. De linkerkant is Eigenbilzen en de rechter kant is Mopertingen. Blook betekent een blok bouwland, perceel, door sloten omgeven bouwland

Bergstraat:

Weg naar de Hemelrijkeberg gelegen naast het Bergpaadje, is ook de scheidingsweg tussen Eigenbilzen en Mopertingen. Eén zijde van de weg is Eigenbilzen, de andere zijde is Mopertingen

De Lentelaan

Waarom deze straat alzo genoemd werd is niet geweten. Het betreft een doodlopende straat. Het is een zijstraat van de Lochtstraat

Withofsstraat:

De Withofsstraat is een verbindingsstraat tussen de Dorpsstraat en de Eendepoel. Komt van een familie Withofs die daar de meeste gronden bezaten. Er zijn destijds vele bouwkvavels bijgekomen.

Boxbergstraat

De Boxbergstraat is een kleine doodlopende straat genoemd naar de achter liggende Boxberg.

Voordien noemde het Dieproot steeg, weg naar het Dieproot. Het is een kleine zijstraat van de Zangerijstraat. Zij bevindt zich tussen de Hoefaertweg en de Litsebeek.

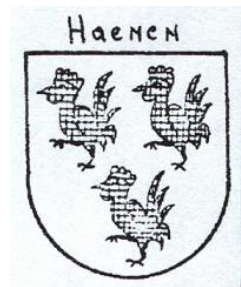

Zangerheistraat:

Dankt haar naam aan het kasteel van Zangerhei. De adel van kasteel Zangerhei heeft in de loop der eeuwen veel diensten bewezen, zowel aan de parochie maar ook aan de gemeenschap. In vroegere tijden was het geld van de huisvaders onontbeerlijk voor het onderhoud van hun gezin. Er werd hun werk verschaft op het kasteel als dienstdoende rentmeester, dienstmeid, koetsier, molenaar, hovenier, paardenknecht, boswachter, boswerker, enz... Al dit goede heeft zijn oorsprong bij de familie Haenen.

De familie Haenen was reeds te Eigenbilzen gevestigd in 1530. De naam Zangerhei zou, volgens wijlen R. Enckels, ontleed zijn aan de bediening van een der eerste bekende eigenaars, nl. Jasper van den Dijck, kanunnik en "senger tot St. Servaes van Maestricht" die in 1557 alle goederen van zijn overleden broer Ardt erfde. In die goederen was het Haenengoed begrepen. Dus de naam Zangerhei komt van **Senger, wil zeggen zanger**, werd het van dan af in

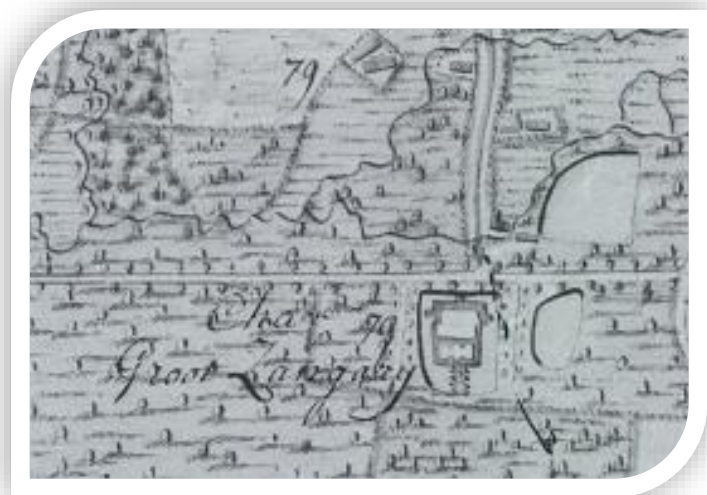

het latijn "cantoria" geheten en vertaald door de woorden "**Zangerhei**".

De familie de Heusch verwierf in 1680 de heerlijke rechten over heel Eigenbilzen

Op de Ferriskaart van 1771 wordt de naam van het kasteel geschreven als 'Zangerij'. Later is deze benaming veranderd in Zangerhei.

Hoefaertweg:

De Hoefaertweg vertrekt aan de Zangerheistraat en loopt over de kanaalbrug tot aan de grens met Gellik. De Hoefaert (*Oefaert*) was eigendom van de heren van Zangerhei.

De Hoefaert is momenteel een zeer uitgestrekt natuurgebied onder bescherming van 'Orchis' en bestrijkt een deel van de gemeenten Eigenbilzen, Gellik en Zutendaal. Het natuurgebied is beschermden wordt veel gebruikt door wandelaars.

In de begin jaren 1800 werkte op het kasteel een dienstmeid: Elisabeth Steegen. Zij was afkomstig van het Wolfbergske. De zoon van de baron had haar verleid en diende met haar te trouwen. Door het huwelijk op 7 april 1803 van Rapfael-Adrien-Arnold, baron de Heusch en Elisabeth Steegen, bouwde de Baron een huis op de Oefaert voor het jonge koppel. Dit omdat de baron en zijn vrouw geen onedele vrouw op het kasteel toelieten. Wanneer we de beschrijvingen, verkoopakten en het innen van tienden overlopen dan vinden we aanvankelijk deze plaats vermeld als "Klein veldje", (1459). In de "Jaer Ceuren of de poelen der juridixti Sutendael", vinden we in 1480 Ouvert tweemaal vermeld voor Hoefaert. Van 1703 tot 1736 schrijft pastoor Penninx over deze plaats het volgende: "De plaats Hoefaert ligt onder Gellik en Zutendael. De heibel over de grensgeschillen die vele jaren aansleepten en die blijken uit het uitgebreid proces dat door baron de Heusch van Zangerhei gevoerd werd contra Zutendael". In dat proces staat de benaming van deze plaats "Den Offert" te lezen. De volksmond spreekt "den Oeffet". De Hoefaert wordt vermeld in de akte van verdeling van de nalatenschap van Arnold-François de Heusch (1688-1746). Door deze akte (1765) zorgde zijn weduwe, Anna Maria Mechtildis van Baussele er voor dat 19 jaar na de dood van A.F.de Heusch, ieder kind zijn rechtmatig deel krijgen. De eigendommen van de familie de Heusch werden eind 18de en begin 19de eeuw verkocht. Zo ook den Oefaert, bestaande in een nieuw opgebouwde winhof, met circa 60 boenders aan akkers, weyland, kreupelbosch en vijf vijvers.

Berenbroekstraat:

Berenbroek, het mooie gehucht van Eigenbilzen, wat zo mooi bezongen werd door Tino Steegen. Wat die beren er deden weten we niet maar wel Broek; drasland, natte bodem, water wat uit de grond opbreekt. Beer kan een gemetselde waterkering met scherpe rug zijn, dijk of dam. Maar kan ook komen van drek, mest of aal. Zo 'n kleine afgelegen plaats noemt men

ook *Buurtschap*, buurt van Eigenbilzen, Gellik en Oeffaert. Werd destijds afgezonderd van Eigenbilzen door het uitgraven van het Albertkanaal.

Bronnen: Limburg jaargang XLIV 1965 van A. Claassen, de vondsten van Eigenbilzen. Uit het Oude Land van Loon jaargang XVI 1961, verzamelde opstellen uitgegeven door de geschied en oudheidkundige studiekering van Hasselt boekdeel XVII 1942, de Bilzenaar en uit eigen archief.